

BIBLIOTEKA SEJMOWA

KONSTYTUCJA REPUBLIKI ALBANII

uchwalona w dniu 21 października 1998 r.

Tłumaczenie

Dorota Horodyska, Edlira Lloha

Wstęp

Włodzimierz Milanowski

Wydawnictwo Sejmowe
Warszawa 2001

KANCELARIA SEJMU
Biblioteka Sejmowa

REDAKTOR NAUKOWY SERII
Leszek Garlicki

Część druga „Podstawowe prawa i wolności człowieka”
przetłumaczyła Edlira Lloha

Opracowanie redakcyjne
Teresa Koperska

BIBLIOTEKA
SEJMOWA

© Copyright by Kancelaria Sejmu
Warszawa 2001

ISBN 83-7059-555-3

KONSTITUCJA REPUBLIKI ALBANI¹

My, Naród Albanii, świadomi i dumni z naszej historii, w poczuciu odpowiedzialności za przyszłość, z wiarą w Boga i/lub inne wartości uniwersalne,

zdecydowani zbudować demokratyczne i socjalne państwo prawa, aby zagwarantować podstawowe prawa i wolności człowieka,

w duchu tolerancji i współistnienia religii,

zobowiązani do obrony godności i osobowości ludzkiej, jak też pomysłowości całego narodu, pokoju, dobrobytu, kultury i solidarności społecznej,

w odwiecznym dążeniu narodu albańskiego do narodowej tożsamości i jedności,

w głębokim przekonaniu, że sprawiedliwość, pokój, harmonia i współpraca między narodami należą do najwyższych wartości ludzkości,

USTANAWIAMY NINIEJSZĄ KONSTITUCJĘ:

---

¹ Podstawę przekładu stanowił tekst konstytucji w języku albańskim *Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë* ogłoszony w oficjalnym organie publikacyjnym Republiki Albanii „Fletorja Zyrtare e Republikës së Shqipërisë” 1998 nr 28 (listopad). W toku prac nad niniejszym przekładem uzupełniająco korzystano z wersji angielskiej konstytucji *Constitution of the Republic of Albania* wydanego 26 listopada 1998 r. w Tiranie oraz z wersji niemieckiej *Gesetz nr 8417 ber die Verfassung der Republik Albanien vom 22. November 1998* opublikowanej w zbiorze pt. „Die Verfassungen Mittel- und Osteuropas. Einführung und Verfassungstexte mit Übersichten und Schaubildern”. Berlin 1999. (przyp. red.).

Część pierwsza

ZASADY OGÓLNE

Artykuł 1

1. Albania jest republiką parlamentarną.
2. Republika Albanii jest państwem jednolitym i niepodzielnym.
3. Rządy są oparte na systemie wyborów wolnych, równych, powszechnych i okresowych.

Artykuł 2

1. Suwerenność w Republice Albanii należy do narodu.
2. Naród sprawuje suwerenność przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio.
3. Dla zachowania pokoju i interesów narodowych, Republika Albanii może wziąć udział w systemie bezpieczeństwa zbiorowego, na podstawie ustawy uchwalonej głosami większości wszystkich członków Zgromadzenia.

Artykuł 3

Niepodległość państwa i nienaruszalność jego terytorium, godność człowieka, jego prawa i wolności, sprawiedliwość społeczna, porządek konstytucyjny, pluralizm, tożsamość narodowa i dziedzictwo narodowe, współistnienie religii, jak też współzycie i wzajemne zrozumienie Albańczyków z mniejszościami stanowią podstawę państwa, którego obowiązkiem jest ich poszanowanie i obrona.

Artykuł 4

1. Działania państwa prowadzone są na podstawie i w granicach prawa.
2. Konstytucja jest najwyższym prawem w Republice Albanii.
3. Postanowienia Konstytucji stosowane są bezpośrednio, z wyjątkiem przypadków, gdy Konstytucja stanowi inaczej.

Artykuł 5

Republika Albanii stosuje wiążące ją prawo międzynarodowe.

Artykuł 6

Organizacja i funkcjonowanie organów przewidzianych w niniejszej Konstytucji regulowane są w odrębnych ustawach, z wyjątkiem przypadków, gdy Konstytucja stanowi inaczej.

Artykuł 7

System rządów w Republice Albanii opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej.

Artykuł 8

1. Republika Albanii broni praw narodowych ludności albańskiej żyjącej poza jej granicami.

2. Republika Albanii broni praw obywateli albańskich mieszkających tymczasowo lub stale poza jej granicami.

3. Republika Albanii zapewnia pomoc obywatelom albańskim żyjącym i pracującym poza krajem w zachowaniu i rozwoju ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.

Artykuł 9

1. Partie polityczne tworzone są swobodnie. Ich organizacja musi być zgodna z zasadami demokratycznymi.

2. Partie polityczne i inne organizacje, których programy i działalność opierają się na metodach totalitarnych, które wzbudzają i popierają nienawiść rasową, religijną, regionalną lub etniczną, które stosują przemoc w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwową, jak też o charakterze tajnym, są zakazane zgodnie z ustawą.

3. Źródła finansowania partii, jak też ich wydatki są zawsze jawne.

Artykuł 10

1. W Republice Albanii nie ma religii państwowej.

2. Państwo jest neutralne w sprawach wiary i sumienia i gwarantuje wolność ich wyrażania w życiu publicznym.

3. Państwo uznaje równość wspólnot religijnych.

4. Państwo i wspólnoty religijne wzajemnie szanują swoją niezależność i współdziałają dla dobra każdej z nich i dla dobra wszystkich.

5. Stosunki pomiędzy państwem a wspólnotami religijnymi są regulowane na podstawie umów zawieranych między ich przedstawicielami a Radą Ministrów. Umowy te są ratyfikowane przez Zgromadzenie.

6. Wspólnoty religijne są osobami prawnymi. Przysługuje im niezależność w zarządzaniu swoim majątkiem zgodnie z własnymi zasadami, regułami i zwyczajami, o ile nie są naruszane interesy osób trzecich.

Artykuł 11

1. System gospodarczy Republiki Albanii opiera się na własności prywatnej i publicznej, jak też na gospodarce rynkowej i swobodzie działalności gospodarczej.

2. Własność prywatna i publiczna są jednakowo chronione przez prawo.

3. Ograniczenie swobody działalności gospodarczej może być ustanowione jedynie w drodze ustawy i jedynie ze względu na ważne powody publiczne.

Artykuł 12

1. Siły zbrojne zapewniają niepodległość państwa oraz chronią jego integralność terytorialną i porządek konstytucyjny.

2. Siły zbrojne zachowują neutralność w sprawach politycznych oraz podlegają cywilnej kontroli.

3. Żadne obce siły wojskowe nie mogą być rozmieszczone na terytorium albańskim ani też nie mogą się przemieszczać przez to terytorium, ani też żadne albańskie siły wojskowe nie mogą być wysłane za granicę inaczej niż w drodze ustawy uchwalonej głosami większości wszystkich członków Zgromadzenia.

Artykuł 13

Samorząd terytorialny w Republice Albanii opiera się na zasadzie decentralizacji władzy i działa zgodnie z zasadą autonomii lokalnej.

Artykuł 14

1. Językiem urzędowym w Republice Albanii jest język albański.

2. Flaga narodowa jest czerwona z czarnym dwugłowym orłem pośrodku.

3. Godłem Republiki Albanii jest tarcza o czerwonym polu z czarnym dwugłowym orłem pośrodku. Na górze tarczy, w złotym kolorze, jest umieszczony hełm Skanderbega.

4. Hymnem narodowym jest „Zjednoczeni wokół Sztandaru”.

5. Świętem Narodowym Republiki Albanii jest „Dzień Narodowego Sztandaru”, 28 listopada.

6. Stolicą Republiki Albanii jest Tirana.

7. Formę oraz wymiary symboli narodowych, tekst hymnu narodowego oraz ich użycie określa ustawa.

BIBLIOTEKA
SEJMOWA

Część druga

PODSTAWOWE PRAWA I WOLNOŚCI CZŁOWIEKA

Rozdział I ZASADY OGÓLNE

Artykuł 15

1. Podstawowe prawa i wolności człowieka są niepodzielne, niezbywalne i nienaruszalne i stanowią fundament całego porządku prawnego.

2. Organy władzy publicznej, w wykonywaniu swoich zadań, muszą przestrzegać podstawowych praw i wolności człowieka oraz przyczyniać się do ich urzeczywistniania.

Artykuł 16

1. Podstawowe prawa i wolności, jak też obowiązki przewidziane w Konstytucji dla obywateli albańskich przysługują na równi cudzoziemcom oraz bezpaństwowcom na terytorium Republiki Albanii, z wyjątkiem przypadków, gdy Konstytucja szczególnie łączy obywatelstwo albańskie z wykonywaniem określonych praw i wolności.

2. Podstawowe prawa i wolności, jak też obowiązki przewidziane w Konstytucji przysługują także osobom prawnym, w zakresie odpowiadającym ogólnemu przeznaczeniu tych osób oraz istocie tych praw, wolności i obowiązków.

Artykuł 17

1. Ograniczenia praw i wolności zawartych w Konstytucji mogą być ustanawiane jedynie w drodze ustawy, o ile wymaga tego interes publiczny lub ochrona praw osób trzecich. Ograniczenie powinno być proporcjonalne do sytuacji, która je podyktowała.

2. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw i w żadnym przypadku nie mogą wykraczać poza ograniczenia przewidziane w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Artykuł 18

1. Wszyscy są równi wobec prawa.
2. Nikt nie może być poddawany bezprawnej dyskryminacji z powodu płci, rasy, religii, przynależności etnicznej, języka, przekonań politycznych, religijnych i filozoficznych, położenia ekonomicznego i społecznego, wykształcenia i pochodzenia rodzinnego.
3. Nikt nie może być poddany dyskryminacji z powodów wymienionych w ust. 2 bez obiektywnego i racjonalnego uzasadnienia prawnego.

Artykuł 19

1. Każdy, kto urodził się mając przynajmniej jednego z rodziców z obywatelstwem albańskim, nabywa obywatelstwo albańskie z chwilą urodzenia. Obywatelstwo albańskie nabywa się również z innych powodów przewidzianych w ustawie.
2. Obywatel albański nie może utracić obywatelstwa inaczej, niż w wyniku zrzeczenia się.

Artykuł 20

1. Osoby należące do mniejszości narodowych wykonują swoje prawa i wolności pozostając w pełnej równości wobec prawa.
2. Osoby te posiadają prawo do swobodnego wyrażania, bez poddawania ich zakazom czy obowiązkom, swojej przynależności etnicznej, kulturalnej, religijnej i językowej. Przysługuje im prawo do ochrony i rozwoju, do uczenia się i zdobywania wykształcenia w ich języku ojczystym, jak też do zrzeszania się w organizacjach i stowarzyszeniach chroniących ich interesy i tożsamość.

Rozdział II

WOLNOŚCI I PRAWA² OSOBISTE

Artykuł 21

Życie osoby ludzkiej jest chronione przez ustawę.

Artykuł 22

1. Wolność słowa jest zagwarantowana.
2. Wolność prasy, radia i telewizji jest zagwarantowana.
3. Zabroniona jest prewencyjna cenzura środków przekazu.
4. Ustawa może wymagać uzyskania zezwolenia na działalność stacji radiowych i telewizyjnych.

Artykuł 23

1. Prawo do informacji jest zagwarantowane.
2. Każdy ma prawo, zgodnie z ustawą, do uzyskiwania informacji o działalności organów państwowych i osób piastujących funkcje państwowe.
3. Każdy ma możliwość obserwowania posiedzeń organów kolegialnych pochodzących z wyborów.

Artykuł 24

1. Wolność sumienia i religii jest zagwarantowana.
2. Każdy jest wolny w wyborze lub zmianie religii lub przekonań, jak też w wyrażaniu ich indywidualnie lub zbiorowo, w życiu publicznym lub prywatnym poprzez kult, kształcenie, praktyki lub uprawianie obrzędów.
3. Nikomu nie można narzucić ani zabronić uczestniczenia we wspólnocie religijnej lub w jej praktykach, jak też publicznego ujawniania swoich przekonań religijnych lub wiary.

Artykuł 25

Nikt nie może być poddawany torturom albo innemu nieludzkiemu, okrutnemu i poniżającemu traktowaniu lub karaniu.

---

² Kolejność występowania pojęć w tytule rozdziałów II, III i IV została zmieniona przez ustrojodawcę w stosunku do tytułu części II (przyj. red.).

Artykuł 26

Nikt nie może być zmuszany do świadczenia pracy przymusowej, z wyjątkiem przypadków wykonania orzeczenia sądowego, pełnienia służby wojskowej bądź służby wynikającej ze stanu wojennego, stanu wyjątkowego lub stanu klęski żywiołowej, zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzi.

Artykuł 27

1. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem przypadków i zgodnie z postępowaniem przewidzianym w ustawie.

2. Wolność jednostki nie może zostać ograniczona, z wyjątkiem następujących przypadków:

- a) skazania na karę pozbawienia wolności przez właściwy sąd;
- b) niewykonania prawomocnego orzeczenia sądu lub niewykonania innego obowiązku ustawowego;
- c) istnienia uzasadnionego podejrzenia, że popełniła ona przestępstwo bądź dla zapobieżenia popełnienia przez nią przestępstwa, bądź oddalenia się z miejsca przestępstwa;
- d) wykonania nadzoru nad nieletnim w celach wychowawczych lub dla doprowadzenia go przed właściwy organ;
- e) kiedy osoba jest nosicielem choroby zakaźnej, jest umyślowo chora i niebezpieczna dla społeczeństwa;
- f) nielegalnego przekroczenia granicy państwowej oraz w przypadkach deportacji lub ekstradycji.

3. Nikt nie może być pozbawiony wolności jedynie z powodu niewypełnienia zobowiązań umownych.

Artykuł 28

1. Każdy, kto został pozbawiony wolności, ma prawo do natychmiastowego powiadomienia, w zrozumiałym dla niego języku, o powodach zastosowania tego środka oraz o postawionym wobec niego zarzucie. Osoba pozbawiona wolności powinna zostać poinformowana o prawie do odmowy składania wyjaśnień i o prawie do natychmiastowego skontaktowania się z obrońcą oraz zapewnia się jej możliwość korzystania z tych praw.

2. Osoba, która została pozbawiona wolności zgodnie z art. 27 ust. 2 pkt c) musi w ciągu 48 godzin stanąć przed sędzią, który postanawia

o zastosowaniu aresztu tymczasowego lub o jej uwolnieniu nie później niż w ciągu 48 godzin od momentu dostarczenia dokumentów do rozpatrzenia.

3. Tymczasowo aresztowany ma prawo do wniesienia odwołania od postanowienia sędziego. Ma prawo zostać postawiony przed sądem w rozsądnym terminie lub uwolniony za kaucją.

4. We wszystkich innych przypadkach, osoba pozbawiona wolności drogą pozasądową, może zwrócić się w każdym czasie do sędziego, który w ciągu 48 godzin wydaje postanowienie o zasadności tego środka.

5. Każda osoba pozbawiona wolności zgodnie z art. 27 ma prawo do humanitarnego traktowania i poszanowania jej godności.

Artykuł 29

1. Nikt nie może zostać oskarżony lub uznany za winnego popełnienia czynu, który nie stanowił przestępstwa według ustawy obowiązującej w chwili jego popełnienia, z wyjątkiem czynów, które w chwili popełnienia stanowiły według prawa międzynarodowego zbrodnie wojenne lub zbrodnie przeciwko ludzkości.

2. Nie można orzekać kary surowszej niż przewidziana w ustawie obowiązującej w chwili popełnienia przestępstwa.

3. Łagodniejsza ustawa karna ma moc wsteczną.

Artykuł 30

Każdego uznaje się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie ustalona prawomocnym wyrokiem sądowym.

Artykuł 31

Podczas procesu sądowego każdy ma prawo do:

- a) niezwłocznego i dokładnego poinformowania o zarzutach, o przysługujących mu prawach oraz do umożliwienia mu powiadomienia rodziny lub bliskich;
- b) zapewnienia wystarczającego czasu i ułatwień na przygotowanie swojej obrony;
- c) bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie mówi lub nie rozumie języka albańskiego;
- d) obrony samodzielnie lub przy pomocy obrońcy z wyboru; do swobodnego i nie kontrolowanego komunikowania się z nim, jak

też do obrońcy z urzędu, jeżeli nie posiada wystarczających środków;

- e) zadawania pytań świadkom obecnym na rozprawie oraz domagania się wezwania świadków, biegłych i innych osób, które mogą wyjaśnić fakty sprawy.

Artykuł 32

1. Nikt nie może być zobowiązany do świadczenia przeciwko sobie lub członkom własnej rodziny, jak też do przyznania się do winy.

2. Nikt nie może zostać uznany winnym na podstawie dowodów zebranych w sposób niezgodny z prawem.

Artykuł 33

1. Każdy ma prawo do wysłuchania przez sąd przed wydaniem wyroku.

2. Z tego prawa nie może korzystać osoba ukrywająca się przed wyrokiem sądu.

Artykuł 34

Nikt nie może zostać skazany więcej niż raz za popełnienie tego samego przestępstwa ani ponownie zostać postawiony przed sądem, z wyjątkiem przypadków, gdy sąd wyższej instancji skieruje sprawę do ponownego rozpatrzenia, w trybie przewidzianym ustawą.

Artykuł 35

1. Nikt nie może zostać zmuszony do ujawnienia danych osobowych, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ustawie.

2. Gromadzenie, wykorzystywanie i ujawnianie danych osobowych wymaga zgody zainteresowanego, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ustawie.

3. Każdy ma prawo do zapoznania się ze zgromadzonymi danymi dotyczącymi jego osoby, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ustawie.

4. Każdy ma prawo do domagania się sprostowania i wykreślenia nieprawdziwych lub niepełnych danych osobowych, jak również danych osobowych zgromadzonych w sposób niezgodny z ustawą.

Artykuł 36

Wolność i tajemnica korespondencji oraz każdego innego środka przekazu są zagwarantowane.

Artykuł 37

1. Nienaruszalność mieszkania jest zagwarantowana.
2. Przeszukanie mieszkania, jak też innych miejsc z nim tożsamyh, może być przeprowadzone jedynie w przypadkach i w trybie przewidzianym ustawą.
3. Nikt, wobec kogo nie toczy się postępowanie karne, nie może zostać poddany rewizji osobistej, z wyjątkiem przypadków wkroczenia lub opuszczenia terytorium państwa lub dla usunięcia niebezpieczeństwa zagrażającego bezpieczeństwu publicznemu.

Artykuł 38

1. Każdy ma prawo do wyboru miejsca zamieszkania, jak też do swobodnego poruszania się po całym terytorium państwa.
2. Nikomu nie można przeszkodzić w swobodnym wyjeździe za granicę.

Artykuł 39

1. Żaden obywatel albański nie może zostać deportowany z terytorium państwowego.
2. Zgoda na ekstradycję może zostać wydana jedynie w przypadkach, gdy zostało to wyraźnie przewidziane w umowach międzynarodowych, w których Albania jest stroną i jedynie na podstawie orzeczenia sądowego.
3. Zabronione jest grupowe wydalanie cudzoziemców. Pojedynczo cudzoziemcy mogą zostać wydaleny jedynie na warunkach określonych w ustawie.

Artykuł 40

Cudzoziemcy mają prawo do uzyskania azylu w Republice Albanii zgodnie z ustawą.

Artykuł 41

1. Prawo do własności prywatnej jest zagwarantowane.

2. Własność nabywa się w drodze darowizny, dziedziczenia, kupna i w każdy inny klasyczny sposób przewidziany w kodeksie cywilnym.

3. Ustawa może przewidywać wywłaszczenia lub ograniczenia w wykonywaniu prawa własności, gdy wymaga tego interes publiczny.

4. Wywłaszczenie lub takie ograniczenia prawa własności, które mają równorzędne skutki, są dozwolone jedynie za pełnym odszkodowaniem.

5. W razie sporu co do wysokości odszkodowania przysługuje prawo do zwracania się do sądu.

Artykuł 42

1. Wolność, własność oraz prawa uznane w Konstytucji i ustawach nie mogą podlegać naruszeniu bez przeprowadzenia postępowania unormowanego ustawowo.

2. Każdemu, w obronie jego praw, wolności i interesów konstytucyjnych i ustawowych lub w przypadku postawienia w stan oskarżenia, przysługuje prawo do uczciwego i publicznego procesu w rozsądnym terminie przed niezawisłym i bezstronnym sądem określonym zgodnie z ustawą.

Artykuł 43

Każdemu przysługuje prawo do wniesienia odwołania od wyroku sądowego do sądu wyższej instancji, z wyjątkiem przypadków, gdy Konstytucja przewiduje inaczej.

Artykuł 44

Każdemu przysługuje prawo do rehabilitacji i/lub odszkodowania zgodnie z ustawą, w przypadku gdy został on poszkodowany w wyniku bezprawnego aktu, działania lub zaniechania działania przez organy państwowe.

Rozdział III

WOLNOŚCI I PRAWA POLITYCZNE

Artykuł 45

1. Każdemu obywatelowi, który najpóźniej w dniu wyborów ukończył osiemnaście lat, przysługuje czynne i bierne prawo wyborcze.
2. Prawa wyborczego są pozbawione osoby, które na podstawie orzeczenia sądowego zostały uznane za niepoczytalne.
3. Skazani, którzy odbywają karę pozbawienia wolności mają jedynie czynne prawo wyborcze.
4. Głosowanie jest osobiste, równe, wolne i tajne.

Artykuł 46

1. Każdemu przysługuje prawo do zrzeszania się w każdym celu zgodnym z prawem.
2. Rejestracja organizacji lub stowarzyszeń w sądzie odbywa się w trybie przewidzianym w ustawie.
3. Organizacje lub stowarzyszenia, których cele są sprzeczne z Konstytucją są zabronione stosownie do ustawy.

Artykuł 47

1. Wolność zgromadzeń pokojowych i bez broni, jak też uczestniczenie w nich są zagwarantowane.
2. Zgromadzenia pokojowe na placach i w miejscach publicznych przeprowadzane są w trybie przewidzianym ustawą.

Artykuł 48

Każdy, indywidualnie lub wspólnie z innymi, może kierować wnioski, skargi lub uwagi do instytucji publicznych, które są zobowiązane do udzielenia odpowiedzi w terminach i na warunkach przewidzianych w ustawie.

Rozdział IV

WOLNOŚCI I PRAWA EKONOMICZNE, SPOŁECZNE I KULTURALNE

Artykuł 49

1. Każdemu przysługuje prawo do uzyskiwania środków do życia poprzez wykonywanie pracy zgodnej z prawem, którą sam wybrał lub przyjął. Każdemu przysługuje prawo do swobodnego wyboru zawodu, miejsca pracy oraz doskonalenia swoich kwalifikacji.

2. Pracownikom przysługuje socjalna ochrona pracy.

Artykuł 50

Pracownikom przysługuje prawo do swobodnego zrzeszania się w związki zawodowe dla ochrony swych interesów pracowniczych.

Artykuł 51

1. Prawo pracownika do strajku związanego ze stosunkami pracy jest zagwarantowane.

2. Ograniczenia wobec szczególnych kategorii pracowników mogą być ustanowione w drodze ustawy dla zapewnienia społeczeństwu niezbędnych usług.

Artykuł 52

1. Każdemu przysługuje prawo do ubezpieczeń społecznych dotyczących wieku emerytalnego lub niezdolności do pracy na zasadach określonych w ustawie.

2. Każdemu, kto pozostaje bez pracy z przyczyn niezależnych od jego woli i nie posiada innych środków do życia, przysługuje prawo do pomocy na zasadach przewidzianych w ustawie.

Artykuł 53

1. Każdemu przysługuje prawo do zawarcia związku małżeńskiego i do posiadania rodziny.

2. Małżeństwo i rodzina korzystają ze szczególnej ochrony ze strony państwa.

3. Zawarcie i rozwiązanie związku małżeńskiego jest regulowane ustawą.

Artykuł 54

1. Dzieci, młodzież, kobiety w ciąży i młode matki podlegają szczególnej ochronie ze strony państwa.

2. Dzieciom pozamałżeńskim przysługują równe prawa z dziećmi urodzonymi w związku małżeńskim.

3. Każdemu dziecku przysługuje prawo do ochrony przed przemocą, złym traktowaniem, wyzyskiem i wykorzystywaniem do pracy, szczególnie przed osiągnięciem minimalnego wieku zatrudniania, które mogą zaszkodzić jego zdrowiu lub moralności albo zagrozić jego życiu i normalnemu rozwojowi.

Artykuł 55

1. Każdemu obywatelowi przysługują równe prawa w dostępie do państwowej opieki zdrowotnej.

2. Każdemu przysługuje prawo do ubezpieczenia zdrowotnego na zasadach określonych w ustawie.

Artykuł 56

Każdemu przysługuje prawo do bycia poinformowanym o stanie środowiska naturalnego i o sposobach jego ochrony.

Artykuł 57

1. Każdemu przysługuje prawo do nauki.

2. Zakres obowiązku szkolnego określa ustawa.

3. Publiczne średnie szkolnictwo ogólne jest dostępne dla wszystkich.

4. Dostęp do szkolnictwa średniego zawodowego i do szkolnictwa wyższego może być uzależniony jedynie od kryterium zdolności.

5. Szkolnictwo obowiązkowe oraz ogólne szkolnictwo średnie w szkołach publicznych są bezpłatne.

6. Uczniowie i studenci mogą się kształcić również w szkołach niepublicznych wszystkich stopni, które tworzone są i funkcjonują na podstawie ustawy.

7. Autonomia instytucji szkolnictwa wyższego i wolność akademicka są zagwarantowane ustawą.

Artykuł 58

1. Wolność pracy twórczej i badań naukowych, ich wdrażanie, jak też odnoszenie zysków z tych osiągnięć są zagwarantowane dla wszystkich.

2. Prawa autorskie są chronione ustawą.

Rozdział V CELE SPOŁECZNE

Artykuł 59

1. Państwo, w granicach swoich konstytucyjnych kompetencji i posiadanych środków oraz dla wsparcia inicjatywy i odpowiedzialności prywatnej, zmierza do:

- a) zapewnienia zatrudnienia w odpowiednich warunkach wszystkim osobom zdolnym do pracy;
- b) zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych społeczeństwa;
- c) zapewnienia, w miarę możliwości, najwyższego standardu zdrowotnego, fizycznego i psychicznego;
- d) kształcenia i uzyskiwania kwalifikacji według kryteriów zdolności przez dzieci i młodzież oraz inne niepracujące osoby;
- e) zapewnienia zdrowego i ekologicznie odpowiedniego środowiska dla obecnych i przyszłych pokoleń;
- f) racjonalnego wykorzystania lasów, wód i pastwisk oraz innych zasobów naturalnych na podstawie zasady zrównoważonego rozwoju;
- g) troski i opieki nad osobami starszymi, sierotami i inwalidami;
- h) popierania sportu i rekreacji;
- i) zapewnienia zdrowotnej rehabilitacji, specjalnego kształcenia przystosowawczego oraz integracji ze społeczeństwem osób niepełnosprawnych, jak i do systematycznego poprawiania ich warunków życia;
- j) ochrony narodowego dziedzictwa kulturowego i szczególnej troski o język albański.

2. Wypełniania tych celów społecznych nie można dochodzić drogą sądową. Ustawa określa środki i warunki, na których można domagać się realizacji tych celów.

Rozdział VI

ADWOKAT LUDU

Artykuł 60

1. Adwokat Ludu broni praw, wolności i prawnych interesów jednostki przed bezprawnymi i niewłaściwymi działaniami lub zaniechaniami organów administracji publicznej.

2. Adwokat Ludu w wykonywaniu swoich obowiązków jest niezawisły.

3. Adwokat Ludu dysponuje odrębnym budżetem, którym sam rozporządza. Przygotowuje on projekt swego budżetu zgodnie z ustawą.

Artykuł 61

1. Adwokata Ludu wybiera Zgromadzenie większością trzech piątych głosów wszystkich członków na 5 lat, z prawem do ponownego wyboru.

2. Adwokatem Ludu może zostać każdy obywatel albański, z wyższym wykształceniem, z uznaną wiedzą i praktyką w zakresie praw człowieka i prawa.

3. Adwokatowi Ludu przysługuje immunitet sędziego Sądu Najwyższego.

4. Adwokat Ludu nie może być członkiem żadnej partii politycznej, nie może prowadzić żadnej innej działalności politycznej, państwowej lub zawodowej, ani też być członkiem w zarządach instytucji państwowych i organizacji gospodarczych lub handlowych.

Artykuł 62

1. Adwokat Ludu może zostać odwołany ze stanowiska jedynie na umotywowany wniosek co najmniej jednej trzeciej deputowanych.

2. W takim przypadku uchwała Zgromadzenia podejmowana jest większością trzech piątych głosów wszystkich jego członków.

Artykuł 63

1. Adwokat Ludu składa Zgromadzeniu roczne sprawozdanie ze swojej działalności.

2. Adwokat Ludu przedstawia Zgromadzeniu wyjaśnienia, ilekroć ono tego zażąda, może również żądać od Zgromadzenia wysłuchania go w sprawach, które uważa za istotne.

3. Adwokatowi Ludu przysługuje prawo zgłaszania zaleceń i propozycji przedsięwzięcia środków w przypadku stwierdzenia naruszenia praw i wolności człowieka przez organy administracji publicznej.

4. Organy władzy publicznej oraz osoby piastujące funkcje publiczne mają obowiązek dostarczania Adwokatowi Ludu wszystkich dokumentów oraz informacji przez niego wymaganych.

BIBLIOTEKA
SEJMOWA

Część trzecia

ZGROMADZENIE

Rozdział I

WYBORY I KADENCJA

Artykuł 64

1. Zgromadzenie składa się ze 140 deputowanych. 100 deputowanych jest wybieranych bezpośrednio w okręgach jednomandatowych o zbliżonej liczbie wyborców. 40 deputowanych jest wybieranych z list partii i/lub koalicji partyjnych według kolejności ich umieszczenia na liście.

2. Ogólną liczbę deputowanych każdej partii i/lub koalicji partyjnych określa się w stosunku możliwie najbardziej zbliżonym do odsetka ważnych głosów uzyskanych przez nie w skali kraju w pierwszej turze wyborów.

3. Partie, które uzyskają mniej niż 2,5 % i koalicje partyjne, które uzyskają mniej niż 4 % ważnych głosów w skali kraju w pierwszej turze wyborów, nie uzyskują mandatów z list.

Artykuł 65

1. Zgromadzenie jest wybierane na cztery lata.

2. Wybory do Zgromadzenia przeprowadza się pomiędzy 60 a 30 dniem przed upływem kadencji i nie później niż 45 dni po jego rozwiązaniu.

3. Kadencja Zgromadzenia rozciąga się do pierwszego posiedzenia nowego Zgromadzenia. W tym czasie Zgromadzenie nie może uchylać ustaw lub podejmować uchwał, z wyjątkiem przypadków przedsięwzięcia środków nadzwyczajnych.

Artykuł 66

Kadencja Zgromadzenia ulega przedłużeniu jedynie w wypadku wojny i na czas jej trwania. Jeżeli Zgromadzenie zostało rozwiązane, zwołuje się ono samo.

Artykuł 67

1. Nowo wybrane Zgromadzenie jest zwoływane na pierwsze posiedzenie przez Prezydenta Republiki nie później niż 20 dnia od zakończenia wyborów.

2. W przypadku, gdy Prezydent Republiki nie wykona tej kompetencji, Zgromadzenie zbiera się samo w ciągu 10 dni od upływu terminu przewidzianego w ust. 1.

Rozdział II DEPUTOWANI

Artykuł 68

1. Kandydaci na deputowanych mogą być zgłaszani jedynie przez partie polityczne, koalicje partyjne oraz przez wyborców.

2. Tryb zgłaszania kandydatów na deputowanych, porządek organizacji i przeprowadzenia wyborów, jak też wyznaczenie okręgów wyborczych i określenie przesłanek ważności wyborów określa ustawa wyborcza.

Artykuł 69

1. Nie mogą kandydować ani być wybierani na deputowanych bez zrzeczenia się stanowiska:

- a) sędziowie i prokuratorzy;
- b) żołnierze w służbie czynnej;
- c) funkcjonariusze policji i bezpieczeństwa narodowego;
- d) przedstawiciele dyplomacyjni;
- e) przewodniczący gmin miejskich i gmin³, jak też prefekci na terenach, gdzie sprawują swój urząd;
- f) przewodniczący i członkowie komisji wyborczych;
- g) Prezydent Republiki oraz wyżsi urzędnicy administracji państwowej przewidziani w ustawie.

2. Mandat uzyskany z naruszeniem ust. 1 jest nieważny.

---

³ W oryginale: „bashkitë” — gminy miejskie; „komunat” — gminy (przyp. tłum.).

Artykuł 70

1. Deputowani reprezentują naród i nie są związani mandatem imperatywnym.

2. Deputowani nie mogą piastować jednocześnie żadnej innej funkcji państwowej, oprócz członkostwa w Radzie Ministrów. Inne przypadki niepołączalności określa ustawa.

3. Deputowani nie mogą prowadzić żadnej działalności dochodowej z wykorzystaniem majątku państwa lub samorządu terytorialnego, ani też nabywać tego majątku.

4. W każdym przypadku naruszenia postanowień ust. 3, Zgromadzenie, na wniosek przewodniczącego Zgromadzenia lub jednej z jego członków, postanawia o skierowaniu sprawy do Sądu Konstytucyjnego, który orzeka o zaistnieniu niepołączalności.

Artykuł 71

1. Mandat deputowanego rozpoczyna się w dniu, w którym zostaje on uznany za wybranego przez odpowiednią komisję wyborczą.

2. Mandat deputowanego wygasa lub staje się nieważny w razie:

- a) niezłożenia ślubowania;
- b) zrzeczenia się mandatu;
- c) zaistnienia jednej z sytuacji niewybieralności lub niepołączalności, przewidzianych w art. 69 i art. 70 ust. 2 i 3;
- d) upływu kadencji Zgromadzenia;
- e) nieusprawiedliwionej nieobecności w Zgromadzeniu przez 6 kolejnych miesięcy;
- f) skazania prawomocnym wyrokiem sądowym za popełnienie przestępstwa.

Artykuł 72

Przed rozpoczęciem sprawowania mandatu deputowani składają ślubowanie w Zgromadzeniu.

Artykuł 73

1. Deputowany nie ponosi odpowiedzialności za poglądy wyrażane w Zgromadzeniu ani za sposób głosowania. Nie dotyczy to przypadku oszczerstwa.

2. Deputowany nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zgody Zgromadzenia. Zgoda jest wymagana również dla jego aresztowania.

3. Deputowany może być zatrzymany lub aresztowany bez zgody Zgromadzenia w razie ujęcia go na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu ciężkiego przestępstwa. W takich przypadkach Prokurator Generalny powiadamia niezwłocznie Zgromadzenie, które, o ile uzna brak podstaw do prowadzenia postępowania, postanawia o uchyleniu tych środków.

4. W sprawach, o których mowa w ustępach 2 i 3, uchwały Zgromadzenia są podejmowane w głosowaniu tajnym.

Rozdział III

ORGANIZACJA I FUNKCJONOWANIE

Artykuł 74

1. Zgromadzenie obraduje na dwóch sesjach rocznie. Pierwsza sesja rozpoczyna się w trzeci poniedziałek stycznia, a druga sesja w pierwszy poniedziałek września.

2. Zgromadzenie zbiera się na sesji nadzwyczajnej na wniosek Prezydenta Republiki, Prezesa Rady Ministrów lub jednej piątej wszystkich deputowanych.

3. Sesje nadzwyczajne zwoływane są przez Przewodniczącego Zgromadzenia na podstawie uprzednio określonego porządku dziennego.

Artykuł 75

1. Zgromadzenie wybiera i odwołuje swojego Przewodniczącego.

2. Zgromadzenie jest zorganizowane i pracuje zgodnie z regulaminem uchwalonym głosami większości wszystkich członków.

Artykuł 76

1. Przewodniczący przewodniczy obradom, kieruje pracami, zapewnia poszanowanie praw Zgromadzenia i jego członków oraz reprezentuje Zgromadzenie w stosunkach zewnętrznych.

2. Najwyższym urzędnikiem cywilnym Zgromadzenia jest sekretarz generalny.

3. Niezbędną obsługę pracy Zgromadzenia wykonują jego urzędnicy w sposób określony przez regulamin wewnętrzny.

Artykuł 77

1. Zgromadzenie wybiera ze swojego składu komisje stałe, może też tworzyć komisje nadzwyczajne.

2. Zgromadzenie ma prawo — a na wniosek jednej czwartej wszystkich swoich członków — obowiązek utworzenia komisji śledczej dla zbadania określonej sprawy. Ustalenia komisji nie są wiążące dla sądów, ale mogą stać się podstawą powiadomienia prokuratury, która oceni je zgodnie z procedurą przewidzianą ustawą.

3. Komisje śledcze działają zgodnie z procedurą określoną przez ustawę.

Artykuł 78

1. Zgromadzenie podejmuje uchwały większością głosów, w obecności więcej niż połowy wszystkich swoich członków, oprócz przypadków, kiedy Konstytucja przewiduje większość kwalifikowaną.

2. Posiedzenia deputowanych zwołane niezgodnie z regulaminem nie mają skutków prawnych.

Artykuł 79

1. Posiedzenia Zgromadzenia są jawne.

2. Na wniosek Prezydenta Republiki, Prezesa Rady Ministrów lub jednej piątej deputowanych jawność posiedzenia Zgromadzenia może zostać uchylona, jeżeli głosowała za tym większość wszystkich jego członków.

Artykuł 80

1. Prezes Rady Ministrów i pozostali członkowie Rady Ministrów są zobowiązani do udzielenia odpowiedzi na interpelacje i zapytania deputowanych w terminie trzech tygodni.

2. Członek Rady Ministrów ma prawo uczestniczyć w posiedzeniach Zgromadzenia lub jego komisji; udziela mu się głosu zawsze, gdy o to prosi.

3. Kierownicy instytucji państwowych, na wniosek komisji parlamentarnych, udzielają wyjaśnień i składają informacje o szczegółowych sprawach ich działalności, o ile ustawa to dopuszcza.

Rozdział IV

TRYB USTAWODAWCZY

Artykuł 81

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje Radzie Ministrów, każdemu deputowanemu, jak również grupie 20 tysięcy wyborców.

2. Większością trzech piątych głosów wszystkich członków Zgromadzenia uchwalane są:

- a) ustawy w sprawie organizacji i funkcjonowania instytucji, przewidzianych w Konstytucji;
- b) ustawa o obywatelstwie;
- c) ustawa o wyborach powszechnych i samorządowych;
- d) ustawa o referendum;
- e) kodeksy;
- f) ustawa o stanach nadzwyczajnych;
- g) ustawa o statusie funkcjonariuszy publicznych;
- h) ustawa o amnestii;
- i) ustawa o podziale administracyjnym Republiki.

Artykuł 82

1. Projektom ustaw, kiedy to jest możliwe, powinno zawsze towarzyszyć sprawozdanie uzasadniające wydatki finansowe wynikłe z ich wykonania.

2. Żaden pozarządowy projekt ustawy, który powoduje konieczność wzrostu wydatków lub zmniejszenia wpływów budżetu państwa, nie może zostać uchwalony bez zasięgnięcia opinii Rady Ministrów, która musi być wyrażona w ciągu 30 dni od daty otrzymania projektu ustawy.

3. Jeżeli Rada Ministrów nie zajmie stanowiska w powyższym terminie, projekt ustawy kierowany jest do rozpatrzenia zgodnie ze zwykłą procedurą.

Artykuł 83

1. Projekt ustawy jest głosowany trzykrotnie: co do zasady, artykuł za artykułem oraz w całości.

2. Zgromadzenie, na wniosek Rady Ministrów lub jednej piątej wszystkich deputowanych, może rozpatrzyć i uchwalić projekt ustawy w trybie pilnym, ale nie wcześniej niż w tydzień od rozpoczęcia procedury rozpatrywania.

3. Tryb pilny nie może być stosowany dla rozpatrywania projektów ustaw, o których mowa w art. 81 ust. 2, z wyjątkiem pkt f).

Artykuł 84

1. Prezydent Republiki ogłasza uchwaloną ustawę w ciągu 20 dni od jej przedstawienia.

2. Ustawę uważa się za ogłoszoną, jeżeli Prezydent Republiki nie wykonuje kompetencji, o których mowa w ust. 1 oraz w art. 85 ust. 1.

3. Ustawa wchodzi w życie po upływie co najmniej 15 dni od dnia opublikowania jej w „Fletorja Zyrtare”⁴.

4. W razie przedsięwzięcia środków nadzwyczajnych, jak też w przypadkach koniecznych i nagłych, Zgromadzenie może głosami większości wszystkich członków i za zgodą Prezydenta Republiki postanowić, że ustawa wchodzi w życie natychmiast, ale nie wcześniej niż po podaniu do wiadomości publicznej. Ustawa musi zostać opublikowana w najbliższym numerze „Fletorja Zyrtare”.

Artykuł 85

1. Prezydent Republiki ma prawo zwrócić ustawę do ponownego rozpatrzenia tylko jeden raz.

2. Dekret Prezydenta o ponownym rozpatrzeniu ustawy traci moc prawną, jeżeli przeciwko niemu głosuje większość wszystkich członków Zgromadzenia.

---

⁴ Oficjalny organ publikacyjny Republiki Albanii — odpowiednik polskiego *Dziennika Ustaw* (przyp. Tłum.).

Część czwarta

PREZYDENT REPUBLIKI

Artykuł 86

1. Prezydent Republiki jest Głową Państwa i reprezentuje jedność narodu.

2. Na prezydenta może zostać wybrana jedynie osoba, będąca obywatelem albańskim od urodzenia, zamieszkująca w Albanii przez co najmniej ostatnie 10 lat i mająca ukończone 40 lat życia.

Artykuł 87

1. Kandydata na Prezydenta proponuje Zgromadzeniu grupa złożona z nie mniej niż 20 deputowanych. Deputowany nie może uczestniczyć w więcej niż jednej grupie wnioskującej.

2. Prezydent Republiki wybierany jest w głosowaniu tajnym i bez debaty przez Zgromadzenie większością trzech piątych głosów wszystkich jego członków.

3. Jeżeli w pierwszym głosowaniu nie zostanie osiągnięta wymagana większość, w ciągu 7 dni od zakończenia pierwszego głosowania przeprowadza się drugie głosowanie.

4. Jeżeli także w drugim głosowaniu nie zostanie osiągnięta taka większość, w ciągu 7 dni przeprowadza się trzecie głosowanie.

5. Jeżeli kandyduje więcej niż dwóch kandydatów i żaden z nich nie otrzymał wymaganej większości, w ciągu 7 dni przeprowadza się czwarte głosowanie z udziałem dwóch kandydatów, którzy otrzymali największą liczbę głosów.

6. Jeżeli również w czwartym głosowaniu żaden z dwóch kandydatów nie otrzyma wymaganej większości, przeprowadza się piąte głosowanie.

7. Jeżeli również w piątym głosowaniu żaden z dwóch kandydatów nie otrzyma wymaganej większości, Zgromadzenie zostaje rozwiązane i w ciągu 60 dni przeprowadza się nowe wybory powszechne.

8. Nowe Zgromadzenie wybiera Prezydenta zgodnie z procedurą przewidzianą w ustępach 1 do 7. Jeżeli nowe Zgromadzenie także nie

dokona wyboru Prezydenta, zostaje ono rozwiązane i w ciągu 60 dni przeprowadza się nowe wybory powszechne.

9. Następne Zgromadzenie wybiera Prezydenta Republiki głosami większości wszystkich swoich członków.

Artykuł 88

1. Prezydent Republiki, w każdym przypadku, wybierany jest na 5 lat, z prawem do tylko jednorazowego ponownego wyboru.

2. Procedura wyboru Prezydenta rozpoczyna się nie później niż na 30 dni przed wygaśnięciem mandatu urzędującego Prezydenta.

3. Prezydent obejmuje swój urząd po złożeniu wobec Zgromadzenia przysięgi, ale nie wcześniej niż upłynie mandat ustępującego Prezydenta. Prezydent składa następującą przysięgę:

4. „Przysięgam, że będę przestrzegał Konstytucji i praw kraju, szanował prawa i wolności obywateli, bronił niepodległości Republiki Albanii i służył interesowi ogółu i postępowi Narodu Albańskiego”. Prezydent może również dodać: „Tak mi dopomóż Bóg!”

5. Prezydent, który zrzekł się urzędu przed upływem swego mandatu nie może kandydować w wyborach prezydenckich, które odbywają się po jego zrzeczeniu.

Artykuł 89

Prezydent Republiki nie może pełnić żadnej innej funkcji publicznej, nie może należeć do partii politycznej, ani prowadzić żadnej innej działalności prywatnej.

Artykuł 90

1. Prezydent Republiki nie ponosi odpowiedzialności za akty podjęte w ramach sprawowania urzędu.

2. Prezydent Republiki może zostać odwołany z powodu poważnego naruszenia Konstytucji i popełnienia ciężkiego przestępstwa. W takich przypadkach wniosek o odwołanie Prezydenta może być zgłoszony przez co najmniej jedną czwartą członków Zgromadzenia i musi być poparty przez co najmniej dwie trzecie wszystkich jego członków.

3. Uchwałę Zgromadzenia przesyła się do Sądu Konstytucyjnego, który orzeka o winie Prezydenta Republiki i ogłasza jego odwołanie ze stanowiska.

Artykuł 91

1. Jeżeli Prezydent Republiki nie może czasowo sprawować swoich funkcji lub kiedy jego urząd jest opróżniony, Przewodniczący Zgromadzenia obejmuje urząd i wykonuje jego kompetencje.

2. Jeżeli Prezydent nie może sprawować swojego urzędu przez więcej niż 60 dni, Zgromadzenie większością dwóch trzecich głosów wszystkich członków postanawia o przekazaniu sprawy do Sądu Konstytucyjnego, który ostatecznie potwierdza fakt niezdolności. W przypadku potwierdzenia faktu niezdolności, urząd Prezydenta pozostaje opróżniony i wybory nowego Prezydenta rozpoczynają się w ciągu 10 dni od dnia potwierdzenia niezdolności.

Artykuł 92

Prezydent wykonuje następujące kompetencje:

- a) kieruje orędzia do Zgromadzenia;
- b) stosuje prawo łaski zgodnie z ustawą;
- c) nadaje obywatelstwo albańskie i wyraża zgodę na jego zrzeczenie zgodnie z ustawą;
- d) nadaje ordery i tytuły honorowe zgodnie z ustawą;
- e) nadaje najwyższe stopnie wojskowe zgodnie z ustawą;
- f) na wniosek Prezesa Rady Ministrów, mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli Republiki Albanii w innych państwach i przy organizacjach międzynarodowych;
- g) przyjmuje listy uwierzytelniające i odwołujące przedstawicieli dyplomatycznych innych państw i organizacji międzynarodowych akredytowanych w Republice Albanii;
- h) zawiera umowy międzynarodowe zgodnie z ustawą;
- i) na wniosek Prezesa Rady Ministrów, powołuje dyrektora służby informacyjnej państwa;
- j) powołuje Prezesa Akademii Nauk i rektorów uniwersytetów zgodnie z ustawą;
- k) ustala terminy wyborów do Zgromadzenia, organów samorządu terytorialnego i przeprowadzenia referendów;

- l) zwraca się o opinie i pisemne informacje do kierowników instytucji państwowych w sprawach, które leżą w zakresie ich obowiązków.

Artykuł 93

Prezydent Republiki, wykonując swoje kompetencje, wydaje dekrety.

Artykuł 94

Prezydent Republiki nie może wykonywać innych kompetencji oprócz tych, które zostały mu wyraźnie przyznane przez Konstytucję i inne ustawy uchwalone zgodnie z Konstytucją.

BIBLIOTEKA
SEJMOWA

Część piąta

RADA MINISTRÓW

Artykuł 95

1. Rada Ministrów składa się z Prezesa Rady Ministrów, zastępcy Prezesa Rady Ministrów i ministrów.

2. Rada Ministrów wykonuje wszystkie funkcje państwowe, które nie zostały przekazane innym organom władzy państwowej lub samorządowi terytorialnemu.

Artykuł 96

1. Prezydent Republiki na początku kadencji Zgromadzenia, jak też w przypadku opróżnienia się stanowiska Prezesa Rady Ministrów, powołuje Prezesa Rady Ministrów na wniosek partii lub koalicji partyjnych, posiadających większość miejsc w Zgromadzeniu.

2. Jeżeli powołany Prezes Rady Ministrów nie uzyska aprobaty Zgromadzenia, Prezydent w ciągu 10 dni powołuje nowego Prezesa Rady Ministrów.

3. Jeżeli również nowo powołany Prezes Rady Ministrów nie uzyska aprobaty Zgromadzenia, w ciągu 10 dni Zgromadzenie dokonuje wyboru innego Prezesa Rady Ministrów. W tym przypadku Prezydent powołuje nowego Prezesa Rady Ministrów.

4. Jeżeli Zgromadzeniu nie uda się dokonać wyboru nowego Prezesa Rady Ministrów, Prezydent Republiki rozwiązuje Zgromadzenie.

Artykuł 97

Prezes Rady Ministrów, powołany zgodnie z art. 96, art. 104 lub art. 105, przedstawia w ciągu 10 dni do zaaprobowania Zgromadzeniu program polityczny Rady Ministrów wraz z jej składem.

Artykuł 98

1. Minister jest powoływany i odwoływany przez Prezydenta Republiki, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, w ciągu 7 dni.

2. Dekret jest rozpatrywany przez Zgromadzenie w ciągu 10 dni.

Artykuł 99

Przed podjęciem obowiązków Prezes Rady Ministrów, zastępca Prezesa Rady Ministrów i ministrowie składają wobec Prezydenta Republiki przysięgę.

Artykuł 100

1. Rada Ministrów określa podstawowe kierunki ogólnej polityki państwowej.

2. Rada Ministrów podejmuje uchwały na wniosek Prezesa Rady Ministrów lub odpowiedniego ministra.

3. Posiedzenia Rady Ministrów mają charakter zamknięty.

4. Akty Rady Ministrów nabierają ważności po podpisaniu przez Prezesa Rady Ministrów i wnioskującego ministra.

5. Rada Ministrów wydaje rozporządzenia i wytyczne.

Artykuł 101

Rada Ministrów może, w koniecznym i pilnym przypadku, na swoją odpowiedzialność, wydawać akty normatywne z mocą ustawy, dla przedsięwzięcia środków tymczasowych. Akty te kierowane są niezwłocznie do Zgromadzenia, które zbiera się w ciągu 5 dni, jeżeli nie obraduje. Akty te tracą moc prawną ze skutkiem wstecznym, jeżeli nie zostaną zatwierdzone przez Zgromadzenie w ciągu 45 dni.

Artykuł 102

1. Prezes Rady Ministrów:

- a) reprezentuje Radę Ministrów i przewodniczy jej posiedzeniom;
- b) nakreśla i przedstawia główne kierunki ogólnej polityki państwowej i ponosi za nie odpowiedzialność;
- c) zapewnia wykonywanie ustaw i prowadzenie polityki zaaprobowanej przez Radę Ministrów;
- d) koordynuje i kontroluje pracę członków Rady Ministrów i innych instytucji centralnych administracji państwa;
- e) wykonuje inne obowiązki przewidziane w Konstytucji i w ustawach.

2. Prezes Rady Ministrów rozstrzyga spory między ministrami.

3. Prezes Rady Ministrów w zakresie swoich kompetencji wydaje zarządzenia.

4. Minister, w ramach głównych kierunków ogólnej polityki państwowej, kieruje na własną odpowiedzialność działalnością należącą do jego kompetencji. Minister w wykonywaniu swoich kompetencji wydaje zarządzenia i zalecenia.

Artykuł 103

1. Ministrem może zostać każdy, kto spełnia wymagania konieczne dla uzyskania mandatu deputowanego.

2. Minister nie może prowadzić żadnej innej działalności państwowej ani być dyrektorem lub członkiem organów spółek, których celem jest zysk.

3. Członkom Rady Ministrów przysługuje immunitet deputowanego.

Artykuł 104

1. Jeżeli wniosek Prezesa Rady Ministrów o wyrażenie wotum zaufania zostanie odrzucony głosami większości wszystkich członków Zgromadzenia, Zgromadzenie, w ciągu 15 dni dokonuje wyboru innego Prezesa Rady Ministrów. W takim przypadku Prezydent powołuje nowego Prezesa Rady Ministrów.

2. Jeżeli Zgromadzeniu nie uda się dokonać wyboru nowego Prezesa Rady Ministrów, Prezydent Republiki rozwiązuje Zgromadzenie.

3. Głosowanie nad wnioskiem nie może się odbyć przed upływem 3 dni od jego wniesienia.

Artykuł 105

1. Jeżeli wniosek o wyrażenie wotum nieufności zostanie wniesiony przez jedną piątą deputowanych i zostanie przyjęty przez większość wszystkich członków Zgromadzenia, Zgromadzenie w ciągu 15 dni wybiera innego Prezesa Rady Ministrów. W takim przypadku Prezydent powołuje nowego Prezesa Rady Ministrów.

2. Jeżeli Zgromadzeniu nie uda się dokonać wyboru nowego Prezesa Rady Ministrów, Prezydent Republiki rozwiązuje Zgromadzenie.

3. Głosowanie nad wnioskiem nie może się odbyć przed upływem 3 dni od jego wniesienia.

Artykuł 106

Prezes Rady Ministrów i ministrowie są zobowiązani pełnić swoje obowiązki aż do czasu powołania następczej Rady Ministrów.

Artykuł 107

1. Urzędnicy publiczni wykonują ustawy i służą narodowi.
2. Urzędnicy w administracji publicznej są wybierani w drodze konkursu, z wyjątkiem przypadków przewidzianych ustawą.
3. Gwarancje zachowania stanowiska i status prawny urzędników publicznych są regulowane ustawą.

BIBLIOTEKA
SEJMOWA

Część szósta

SAMORZĄD TERYTORIALNY

Artykuł 108

1. Jednostkami samorządu terytorialnego są gminy lub gminy miejskie oraz okręgi⁵. Inne jednostki samorządu terytorialnego określa ustawa.

2. Podział administracyjno-terytorialny jednostek samorządu terytorialnego jest określony w ustawie na podstawie potrzeb oraz wspólnych interesów ekonomicznych i tradycji historycznej. Ich granice nie mogą być zmienione bez wcześniejszego zasięgnięcia opinii mieszkańców.

3. Gminy oraz gminy miejskie są podstawowymi jednostkami samorządu terytorialnego. Wykonują one wszystkie zadania samorządowe, z wyjątkiem zastrzeżonych dla innych jednostek samorządu terytorialnego.

4. Samorządność w jednostkach terytorialnych sprawowana jest przez ich organy przedstawicielskie i referenda lokalne. Zasady i tryb przeprowadzenia referendum lokalnego określa ustawa w zgodzie z art. 151 ust. 2.

Artykuł 109

1. Organami przedstawicielskimi podstawowych jednostek samorządu terytorialnego są rady, wybierane co trzy lata w wyborach powszechnych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym.

2. Organem wykonawczym gminy miejskiej lub gminy jest przewodniczący, który jest wybierany bezpośrednio przez ludność w sposób przewidziany w ust. 1.

3. Prawo wybieralności do rad lokalnych i na przewodniczącego gminy lub gminy miejskiej przysługuje jedynie obywatelom, którzy stale zamieszkują na ich terytorium.

4. Organy jednostek samorządu terytorialnego mają prawo do zrzeszania się i tworzenia wspólnych instytucji dla reprezentowania ich interesów, współpracy z jednostkami terytorialnymi innych krajów, jak też

---

⁵ W oryginale: „qarqet” (przyp. tłum.).

reprezentowania władz samorządowych w międzynarodowych organizacjach.

Artykuł 110

1. Okręg składa się z kilku podstawowych jednostek samorządu terytorialnego powiązanych więzami tradycji, gospodarczymi i społecznymi oraz wspólnymi interesami.

2. Okręg jest jednostką, w której budowana i realizowana jest polityka regionalna i w której jest ona harmonizowana z polityką państwową.

3. Organem przedstawicielskim okręgu jest rada okręgu. Gminy miejskie i gminy delegują członków do rady okręgu proporcjonalnie do liczby ich ludności, ale w każdym przypadku co najmniej jednego członka. Przewodniczący gmin i gmin miejskich muszą być członkami rady okręgu. Inni jej członkowie wybierani są według list proporcjonalnych spośród radnych gmin miejskich lub gmin.

4. Rada okręgu ma prawo do wydawania zarządzeń i decyzji obowiązujących w całym okręgu.

Artykuł 111

1. Jednostki samorządu terytorialnego mają osobowość prawną.

2. Jednostki samorządu terytorialnego posiadają niezależny budżet, który jest tworzony w sposób przewidziany w ustawie.

Artykuł 112

1. Jednostkom samorządu terytorialnego mogą być przekazane w drodze ustawy kompetencje administracji państwowej. Wydatki poniesione dla wykonania tych zadań są pokrywane przez państwo.

2. Nakładanie obowiązków na organy samorządu terytorialnego może następować jedynie na podstawie ustawy lub zgodnie z umowami, które one zawarły. Wydatki związane z obowiązkami nałożonymi ustawą na organy samorządu terytorialnego są pokrywane z budżetu państwa.

Artykuł 113

1. Rady gmin, gmin miejskich i okręgów:

a) regulują i administrują w sposób niezależny sprawami lokalnymi w ramach ich właściwości;

- b) wykonują prawa własności, administrują w sposób niezależny uzyskanymi dochodami, jak też mają prawo do prowadzenia działalności gospodarczej;
- c) mają prawo do gromadzenia i wydatkowania środków, które są niezbędne do wykonywania ich funkcji;
- d) mają prawo do ustanawiania, zgodnie z ustawą, podatków lokalnych, jak też ustalania ich wysokości;
- e) określają zasady własnej organizacji i funkcjonowania zgodnie z ustawą;
- f) ustalają symbole samorządu terytorialnego, jak też lokalne tytuły honorowe;
- g) podejmują inicjatywy w sprawach lokalnych wobec organów określonych w ustawie.

2. Organy jednostek samorządu terytorialnego wydają rozporządzenia, decyzje i zalecenia.

3. Samorządność jednostek samorządu terytorialnego podlega ochronie sądowej.

Artykuł 114

Rada Ministrów powołuje prefekta jako swojego przedstawiciela w każdym okręgu. Kompetencje prefekta określa ustawa.

Artykuł 115

1. Bezpośrednio wybrany organ jednostki samorządu terytorialnego może zostać rozwiązany lub odwołany przez Radę Ministrów z powodu poważnego naruszenia Konstytucji lub ustaw.

2. Organ rozwiązany lub odwołany może w ciągu 15 dni wnieść skargę do Sądu Konstytucyjnego; w takim przypadku decyzja Rady Ministrów zostaje zawieszona.

3. W przypadku niewykorzystania prawa do wniesienia skargi w ciągu 15 dni lub w przypadku utrzymania przez Sąd Konstytucyjny w mocy decyzji Rady Ministrów, Prezydent Republiki wyznacza datę wyborów w odpowiedniej jednostce samorządu terytorialnego.

Część siódma

AKTY NORMATYWNE I UMOWY MIĘDZYNARODOWE

Rozdział I AKTY NORMATYWNE

Artykuł 116

1. Aktami normatywnymi obowiązującymi na całym terytorium Republiki Albanii są:

- a) Konstytucja;
- b) ratyfikowane umowy międzynarodowe;
- c) ustawy;
- d) akty normatywne Rady Ministrów.

2. Akty wydawane przez organy władzy lokalnej obowiązują jedynie w ramach właściwości terytorialnej tych organów.

3. Akty normatywne ministrów i organów kierujących innymi instytucjami centralnymi obowiązują na całym terytorium Republiki Albanii w ramach ich zakresu działania.

Artykuł 117

1. Ustawy, akty normatywne Rady Ministrów, ministrów, innych instytucji centralnych nabierają mocy prawnej po ich opublikowaniu w „Fletorja Zyrtare”.

2. Ogłoszenie i publikacja innych aktów normatywnych odbywa się w sposób przewidziany w ustawie.

3. Umowy międzynarodowe, które zostały ratyfikowane w drodze ustawy, są ogłaszane i publikowane zgodnie z trybem przewidzianym dla ustaw. Ogłaszanie i publikacja innych umów międzynarodowych odbywa się w sposób przewidziany w ustawie.

Artykuł 118

1. Akty podustawowe wydawane są na podstawie ustaw i dla ich wykonania przez organy przewidziane w Konstytucji.

2. Ustawa musi upoważniać do wydawania aktów podustawowych, określać organ właściwy do ich wykonania, sprawy mające być przedmiotem uregulowania, jak też zasady, na podstawie których wydawane są te akty.

3. Organ upoważniony ustawą do wydawania aktów podustawowych, o których mowa w ust. 2, nie może przekazywać swoich kompetencji innemu organowi.

Artykuł 119

1. Regulaminy Rady Ministrów, ministerstw i innych instytucji centralnych, jak też zarządzenia Prezesa Rady Ministrów, ministrów i kierowników instytucji centralnych mają charakter wewnętrzny i obowiązują jedynie podległe im jednostki organizacyjne.

2. Akty te wydawane są na mocy ustawy i nie mogą stanowić podstawy podejmowania decyzji wobec osób fizycznych i innych podmiotów.

3. Regulaminy i zarządzenia wydawane są na podstawie i dla wykonania aktów posiadających ogólną moc prawną.

Artykuł 120

Zasady i tryb wydawania lokalnych aktów prawnych są określone w ustawie.

Rozdział II

UMOWY MIĘDZYNARODOWE

Artykuł 121

1. Ratyfikowanie i wypowiedanie umów międzynarodowych przez Republikę Albanii odbywa się w drodze ustawy, jeżeli dotyczą one:

- a) terytorium, pokoju, sojuszy, spraw politycznych i wojskowych;
- b) praw i wolności człowieka, jak też obowiązków obywatelskich przewidzianych w Konstytucji;
- c) członkostwa Republiki Albanii w organizacjach międzynarodowych;
- d) podejmowania zobowiązań finansowych przez Republikę Albanii;

e) potwierdzenia, zmiany, uzupełnienia lub uchylecia ustaw.

2. Zgromadzenie może głosami większości wszystkich członków ratyfikować także umowy międzynarodowe, które nie są przewidziane w ust. 1.

3. Prezes Rady Ministrów powiadamia Zgromadzenie o każdorazowym podpisaniu przez Radę Ministrów umowy międzynarodowej, która nie musi być ratyfikowana w drodze ustawy.

4. Zasady i tryb ratyfikacji i wypowiedzania umów międzynarodowych określa ustawa.

Artykuł 122

1. Ratyfikowana umowa międzynarodowa staje się częścią wewnętrznego porządku prawnego po opublikowaniu jej w „Fletorja Zyrtare”. Jest ona wykonywana w sposób bezpośredni, z wyjątkiem przypadków, kiedy nie ma samowykonalnego charakteru i jej wykonanie wymaga wydania ustawy. Zmiana, uzupełnienie i uchycenie ustaw o ratyfikowaniu umów międzynarodowych przyjętych głosami większości wszystkich członków Zgromadzenia wymagają takiej samej większości.

2. Umowa międzynarodowa ratyfikowana w drodze ustawy ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli tej ustawy nie da się pogodzić z umową.

3. Normy wydane przez organizację międzynarodową mają w przypadku konfliktu pierwszeństwo przed prawem krajowym, o ile w ratyfikowanej przez Republikę Albanii umowie o uczestnictwie w tej organizacji wyraźnie przewiduje się bezpośrednie stosowanie norm przez nią wydanych.

Artykuł 123

1. Republika Albanii, na podstawie umów międzynarodowych, przekazuje organizacjom międzynarodowym kompetencje władzy państwowej w określonych sprawach.

2. Ustawa, która ratyfikuje umowę międzynarodową, o której mowa w ust. 1, uchwalana jest głosami większości wszystkich członków Zgromadzenia.

3. Zgromadzenie może postanowić, że ratyfikacja takiej umowy odbędzie się w drodze referendum.

Część ósma

SĄD KONSTYTUCYJNY

Artykuł 124

1. Sąd Konstytucyjny gwarantuje przestrzeganie Konstytucji i dokonuje ostatecznej jej wykładni.
2. Sąd Konstytucyjny podlega jedynie Konstytucji.

Artykuł 125

1. Sąd Konstytucyjny składa się z 9 członków, których powołuje Prezydent Republiki za zgodą Zgromadzenia.
2. Sędziowie powoływani są na 9 lat, bez prawa ponownego powołania, spośród prawników o wysokich kwalifikacjach i z doświadczeniem nie mniejszym niż 15 lat pracy w zawodzie.
3. Skład Sądu Konstytucyjnego jest odnawiany co trzy lata w jednej trzeciej, zgodnie z trybem określonym w ustawie.
4. Przewodniczący Sądu Konstytucyjnego powoływany jest spośród jego członków przez Prezydenta Republiki za zgodą Zgromadzenia na okres 3 lat.
5. Sędzia Sądu Konstytucyjnego pozostaje na stanowisku aż do powołania jego następcy.

Artykuł 126

Sędzia Sądu Konstytucyjnego nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zgody Sądu Konstytucyjnego. Sędzia Sądu Konstytucyjnego może być zatrzymany lub aresztowany jedynie w razie ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa lub bezpośrednio po jego popełnieniu. Właściwy organ powiadamia niezwłocznie Sąd Konstytucyjny. Jeżeli Sąd Konstytucyjny w ciągu 24 godzin nie wyrazi zgody na postawienie przed sądem aresztowanego sędziego, właściwy organ jest zobowiązany do jego uwolnienia.

Artykuł 127

1. Mandat sędziego Sądu Konstytucyjnego wygasa w razie:

- a) skazania prawomocnym wyrokiem sądowym za popełnienie przestępstwa;
  - b) nieusprawiedliwionej nieobecności na swoim stanowisku przez ponad 6 miesięcy;
  - c) ukończenia 70 lat;
  - d) podania się do dymisji;
  - e) uznania prawomocnym wyrokiem sądowym za niezdolnego do działania.
2. Wygaśnięcie mandatu sędziego stwierdza Sąd Konstytucyjny.
3. W razie powstania wakatu na stanowisku sędziego, Prezydent Republiki powołuje za zgodą Zgromadzenia nowego sędziego, który pozostaje na stanowisku do upływu mandatu poprzedniego sędziego.

Artykuł 128

Sędzia Sądu Konstytucyjnego może być odwołany przez Zgromadzenie większością dwóch trzecich głosów wszystkich jego członków z powodu naruszenia Konstytucji, popełnienia przestępstwa, niezdolności umysłowej albo fizycznej, lub postępowania bądź zachowania poważnie dyskredytującego urząd i osobę sędziego. Uchwała Zgromadzenia jest rozpatrywana przez Sąd Konstytucyjny, który po ustaleniu zaistnienia jednego z powyższych powodów stwierdza odwołanie sędziego Sądu Konstytucyjnego.

Artykuł 129

Sędzia Sądu Konstytucyjnego rozpoczyna swoje obowiązki po złożeniu przysięgi wobec Prezydenta Republiki.

Artykuł 130

Stanowiska sędziego Sądu Konstytucyjnego nie można łączyć z żadną inną działalnością państwową, polityczną lub prywatną.

Artykuł 131

Sąd Konstytucyjny orzeka:

- a) o zgodności ustawy z Konstytucją lub z umowami międzynarodowymi, stosownie do art. 122;
- b) o zgodności umów międzynarodowych z Konstytucją przed ich ratyfikowaniem;

- c) o zgodności aktów normatywnych organów centralnych i lokalnych z Konstytucją i z umowami międzynarodowymi;
- d) o sporach kompetencyjnych między władzami, jak i między władzą centralną a samorządem terytorialnym;
- e) o konstytucyjności partii i innych organizacji politycznych, jak też o ich działalności, stosownie do art. 9 niniejszej Konstytucji;
- f) o odwołaniu z urzędu Prezydenta Republiki i potwierdzeniu niemożności wypełniania przez niego obowiązków;
- g) w sprawach związanych z wyborem i zakazem łączenia funkcji Prezydenta Republiki i deputowanych, jak i z potwierdzeniem ich wyboru;
- h) o konstytucyjności referendum i potwierdzenia jego wyników;
- i) o ostatecznym rozstrzygnięciu skarg indywidualnych o naruszenie praw konstytucyjnych do zgodnego z prawem postępowania sądowego, po uprzednim wyczerpaniu wszystkich środków prawnych dla obrony tych praw.

Artykuł 132

1. Orzeczenia Sądu Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Sąd Konstytucyjny ma prawo uchylania tylko tych aktów, które są przedmiotem jego badania.

2. Orzeczenia Sądu Konstytucyjnego wchodzi w życie w dniu ich opublikowania w „Fletorja Zyrtare”. Sąd Konstytucyjny może orzec o uchyleniu ustawy lub innego aktu normatywnego z innym terminem. Zdania odrębne publikowane są razem z orzeczeniem.

Artykuł 133

1. Liczbę sędziów decydujących o przyjęciu skargi indywidualnej do rozpatrzenia określa ustawa.

2. Sąd Konstytucyjny orzeka większością wszystkich swoich członków.

Artykuł 134

1. Postępowanie przed Sądem Konstytucyjnym rozpoczyna się jedynie na wniosek:

- a) Prezydenta Republiki;
- b) Prezesa Rady Ministrów;

- c) nie mniej niż jednej piątej deputowanych;
- d) Przewodniczącego Najwyższej Kontroli Państwa⁶;
- e) każdego sądu zgodnie z art. 145 ust. 2 niniejszej Konstytucji;
- f) Adwokata Ludu;
- g) organów samorządu terytorialnego;
- h) organów wspólnot religijnych;
- i) partii politycznych i innych organizacji;
- j) osób indywidualnych.

2. Podmioty, o których mowa w ust. 1 pkt f) g) h) i) oraz j) mogą przedstawiać wnioski jedynie w sprawach, które wiążą się z ich interesami.

---

⁶ Odpowiednik Najwyższej Izby Kontroli (przyp. tłum.).

Część dziewiąta

SĄDY

Artykuł 135

1. Władza sądownicza jest sprawowana przez Sąd Najwyższy oraz sądy apelacyjne i sądy pierwszej instancji, które są tworzone w drodze ustawy.

2. Zgromadzenie może w drodze ustawy utworzyć sądy dla poszczególnych dziedzin, ale w żadnym przypadku nie może powołać sądów nadzwyczajnych.

Artykuł 136

1. Członkowie Sądu Najwyższego powoływani są przez Prezydenta Republiki za zgodą Zgromadzenia.

2. Jeden z członków powoływany jest na Przewodniczącego zgodnie z trybem przewidzianym w ust. 1.

3. Przewodniczący i członkowie Sądu Najwyższego pozostają na stanowisku przez 9 lat bez prawa ponownego powołania.

4. Pozostali sędziowie są powoływani przez Prezydenta Republiki na wniosek Najwyższej Rady Sądownictwa.

5. Sędziami mogą być tylko obywatele z wyższym wykształceniem prawniczym. Warunki i tryb ich doboru określa ustawa.

Artykuł 137

1. Sędzia Sądu Najwyższego może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej jedynie za zgodą Zgromadzenia.

2. Sędzia Sądu Najwyższego może być zatrzymany lub aresztowany jedynie w razie ujęcia na gorącym uczynku przestępstwa lub bezpośrednio po jego popełnieniu. Właściwy organ niezwłocznie powiadamia Sąd Konstytucyjny. Jeżeli Sąd Konstytucyjny w ciągu 24 godzin nie wyrazi zgody na postawienie aresztowanego sędziego przed sądem, właściwy organ jest zobowiązany do jego uwolnienia.

3. Pozostali sędziowie mogą być pociągnięci do odpowiedzialności karnej jedynie za zgodą Najwyższej Rady Sądownictwa.

4. Sędzia może być zatrzymany lub aresztowany jedynie w razie ujęcia na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio po jego popełnieniu. Właściwy organ natychmiast powiadamia Najwyższą Radę Sądownictwa. Jeżeli Najwyższa Rada Sądownictwa w ciągu 24 godzin nie wyrazi zgody na postawienie aresztowanego sędziego przed sądem, właściwy organ jest zobowiązany do jego uwolnienia.

Artykuł 138

Czas pozostawiania sędziów na stanowisku nie może być ograniczony; ich wynagrodzenie i inne przywileje nie mogą ulec zmniejszeniu.

Artykuł 139

1. Mandat sędziego Sądu Najwyższego wygasa w razie:

- a) skazania prawomocnym wyrokiem sądowym za popełnienie przestępstwa;
- b) nieusprawiedliwionej nieobecności na swoim stanowisku przez ponad 6 miesięcy;
- c) ukończenia 65 lat;
- d) podania się do dymisji;
- e) stwierdzenia prawomocnym wyrokiem sądowym jego niezdolności do działania.

2. Wygaśnięcie mandatu sędziego stwierdza Sąd Najwyższy w drodze uchwały.

Artykuł 140

Sędzia Sądu Najwyższego może być odwołany przez Zgromadzenie większością dwóch trzecich wszystkich jego członków z powodu naruszenia Konstytucji, popełnienia przestępstwa, niezdolności umysłowej lub fizycznej, postępowania lub zachowania poważnie dyskredytującego urząd i osobę sędziego. Uchwała Zgromadzenia jest rozpatrywana przez Sąd Konstytucyjny, który, ustalając istnienie jednego z powyższych powodów, stwierdza odwołanie sędziego Sądu Najwyższego.

Artykuł 141

1. Sąd Najwyższy orzeka jako sąd pierwszej instancji⁷ i jako sąd odwoławczy⁸. Jako sąd pierwszej instancji orzeka w sprawach karnych przeciwko Prezydentowi Republiki, Prezesowi Rady Ministrów, członkom Rady Ministrów, deputowanym, sędziom Sądu Najwyższego i sędziom Sądu Konstytucyjnego.

2. W celu ujednoczenia lub zmiany praktyki sądowej, Sąd Najwyższy może rozpatrywać określone sprawy sądowe na posiedzeniu wspólnego kolegium⁹.

Artykuł 142

1. Orzeczenia sądowe muszą zawierać uzasadnienie.

2. Sąd Najwyższy jest obowiązany do publikowania swoich orzeczeń, jak też zdań odrębnych.

3. Organy państwowe mają obowiązek wykonywania orzeczeń sądowych.

Artykuł 143

Stanowiska sędziego nie można łączyć z żadną inną działalnością państwową, polityczną lub prywatną.

Artykuł 144

Sądy posiadają odrębny budżet, którym same zarządzają. Proponują one swój budżet stosownie do ustawy.

Artykuł 145

1. Sędziowie są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji i ustawom.

2. Jeżeli sędziowie uznają, że zachodzi sprzeczność z Konstytucją nie stosują tej ustawy. W takim przypadku zawieszają oni postępowanie i kierują sprawę do Sądu Konstytucyjnego. Orzeczenia Sądu Konstytucyjnego są wiążące dla wszystkich sądów.

3. Interwencja w działalność sądów lub sędziów pociąga za sobą odpowiedzialność zgodnie z ustawą.

⁷ W oryginale: „fillestar”, dosł. początkujący (przyp. tłum.).

⁸ W oryginale: „rishikues”, dosł. powtórnie rozpatrujący (przyp. tłum.).

⁹ W Polsce „ogólne posiedzenie sędziów Sądu Najwyższego” (przyp. tłum.).

Artykuł 146

1. Sędziowie wydają wyroki w imieniu Republiki.
2. Wyroki sądowe są w każdym przypadku ogłaszane publicznie.

Artykuł 147

1. Najwyższa Rada Sądownictwa składa się z Prezydenta Republiki, Przewodniczącego Sądu Najwyższego, ministra sprawiedliwości, 3 członków wybieranych przez Zgromadzenie, jak też 9 sędziów sądów wszystkich instancji, wybieranych przez Narodową Konferencję Sędziowską. Członkowie Najwyższej Rady Sądownictwa piastują urząd przez 5 lat bez prawa do bezpośredniego ponownego wyboru.

2. Przewodniczącym Najwyższej Rady Sądownictwa jest Prezydent Republiki.

3. Najwyższa Rada Sądownictwa, na wniosek Prezydenta, wybiera ze swojego grona zastępcę Przewodniczącego. Zastępca Przewodniczącego organizuje działalność Najwyższej Rady Sądownictwa, jak też przewodniczy jej posiedzeniom w razie nieobecności Prezydenta Republiki.

4. Najwyższa Rada Sądownictwa decyduje o przenoszeniu sędziów, jak też o ich odpowiedzialności dyscyplinarnej zgodnie z ustawą.

5. Przeniesienia sędziego nie można dokonać bez jego zgody, chyba że jest to podyktowane potrzebami reorganizacji systemu sądowniczego.

6. Sędzia może być odwołany z Najwyższej Rady Sądownictwa z powodu popełnienia przestępstwa, niezdolności umysłowej lub fizycznej, postępowania lub zachowania poważnie dyskredytującego urząd i osobę sędziego lub niedostatecznej wiedzy zawodowej. Przeciwno tej decyzji sędzia ma prawo wnieść skargę do Sądu Najwyższego, który w tym przypadku decyduje na posiedzeniu wspólnego kolegium.

Część dziesiąta

PROKURATURA

Artykuł 148

1. Prokuratura prowadzi nadzór nad postępowaniem śledczym, jak też przedstawia oskarżenie przed sądem w imieniu państwa. Prokuratura wykonuje również inne obowiązki określone w ustawie.

2. Prokuratorzy są zorganizowani i działają przy systemie sądowym jako organ scentralizowany.

3. W wykonywaniu swoich kompetencji prokuratorzy podlegają Konstytucji i ustawom.

Artykuł 149

1. Prokurator Generalny powoływany jest przez Prezydenta Republiki za zgodą Zgromadzenia.

2. Prokurator Generalny może być odwołany przez Prezydenta Republiki, na wniosek Zgromadzenia, z powodu naruszenia Konstytucji lub ciężkiego naruszenia prawa podczas wykonywania swoich funkcji, z powodu niezdolności umysłowej lub fizycznej oraz postępowania lub zachowania poważnie dyskredytującego urząd i osobę prokuratora.

3. Pozostali prokuratorzy są powoływani i odwoływani przez Prezydenta Republiki na wniosek Prokuratora Generalnego.

4. Prokurator Generalny okresowo informuje Zgromadzenie o stanie przestępczości.

Część jedenasta

REFERENDUM

Artykuł 150

1. Naród, na wniosek 50 tysięcy obywateli posiadających prawa wyborcze, ma prawo do przeprowadzenia referendum w sprawie uchynienia ustawy, jak też zwrócenia się do Prezydenta Republiki o przeprowadzenie referendum w sprawach o szczególnym znaczeniu.

2. Zgromadzenie może, na wniosek co najmniej jednej piątej deputowanych lub na wniosek Rady Ministrów, uchwalić poddanie pod referendum sprawy lub projektu ustawy o szczególnym znaczeniu.

3. Zasady i tryb przeprowadzenia referendum, jak też jego ważności określa ustawa.

Artykuł 151

1. Ustawa przyjęta w drodze referendum jest ogłaszana przez Prezydenta Republiki.

2. Sprawy dotyczące integralności terytorialnej Republiki Albanii, ograniczenia podstawowych praw i wolności człowieka, budżetu, podatków i zobowiązań finansowych państwa, wprowadzenia lub zniesienia stanu nadzwyczajnego, wypowiedzenia wojny i ogłoszenia pokoju, jak też amnestii nie mogą być przedmiotem referendum.

3. Referendum w tej samej sprawie nie można powtórzyć przed upływem trzech lat od jego przeprowadzenia.

Artykuł 152

1. Sąd Konstytucyjny rozpatruje wstępnie konstytucyjność spraw poddanych pod referendum stosownie do art. 150 ust. 1 i 2, art. 151 ust. 2 i 3 i art. 177 ust. 4 i 5 w ciągu 60 dni.

2. Przesłanka szczególnego znaczenia, o której mowa w art. 150 ust. 1 i 2, nie jest przedmiotem rozpatrzenia przez Sąd Konstytucyjny.

3. Termin referendum określa Prezydent Republiki w ciągu 45 dni od ogłoszenia pozytywnego orzeczenia Sądu Konstytucyjnego lub po upływie okresu, w ciągu którego Sąd Konstytucyjny miał je podjąć. Referenda można przeprowadzać tylko jednego dnia w roku.

Część dwunasta

CENTRALNA KOMISJA WYBORCZA

Artykuł 153

Centralna Komisja Wyborcza jest organem stałym, który przygotowuje, nadzoruje, przeprowadza i kontroluje wszystkie sprawy dotyczące wyborów i referendów oraz ogłasza ich wyniki.

Artykuł 154

1. Komisja składa się z siedmiu członków, którzy są wybierani na siedem lat. Dwaj członkowie wybierani są przez Zgromadzenie, dwaj przez Prezydenta Republiki, zaś trzech przez Najwyższą Radę Sądownictwa.

2. Skład Centralnej Komisji Wyborczej jest odnawiany co trzy lata w trybie określonym w ustawie.

3. Członkostwa w Komisji nie można łączyć z żadną inną działalnością państwową i polityczną.

4. Podmioty wyborcze wyznaczają swoich przedstawicieli przy Komisji. Nie mają oni prawa głosu.

5. Członkowi Komisji przysługuje immunitet członka Sądu Najwyższego.

6. Komisja posiada własny budżet.

Część trzynasta

FINANSE PUBLICZNE

Artykuł 155

Ustawa określa narodowe i lokalne podatki, opłaty i zobowiązania finansowe, ustala ulgi lub zwolnienia określonych kategorii podatników, jak też sposób poboru. W tych materiach ustawa nie może działać wstecz.

Artykuł 156

Państwo może zaciągać i gwarantować pożyczki i kredyty finansowe, o ile zostanie do tego upoważnione ustawą.

Artykuł 157

1. System budżetowy składa się z budżetu państwa i budżetów samorządowych.

2. Budżet państwa powstaje z wpływów z podatków, opłat i innych zobowiązań finansowych, jak też z innych przewidzianych przez ustawy wpływów. Obejmuje on wszystkie wydatki państwa.

3. Organy samorządowe ustalają i pobierają podatki i inne zobowiązania w sposób określony w ustawie.

4. Organy władzy centralnej i samorządowej są zobowiązane do upublicznienia wpływów i wydatków.

Artykuł 158

1. Prezes Rady Ministrów, w imieniu Rady Ministrów, przedstawia Zgromadzeniu projekt budżetu państwa podczas jesiennej sesji, która nie może zostać zamknięta bez jego uchwalenia.

2. Jeżeli projekt budżetu nie zostanie uchwalony do początku następnego roku finansowego, Rada Ministrów realizuje każdego miesiąca jedną dwunastą budżetu roku poprzedniego, dopóki nie zostanie przyjęty nowy budżet.

3. Zgromadzenie uchwała nowy budżet w ciągu 3 miesięcy od dnia zakończenia poprzedniego roku finansowego, chyba że zostaną przedsięwzięte środki nadzwyczajne.

4. Rada Ministrów jest zobowiązana do przedstawienia Zgromadzeniu sprawozdania z realizacji budżetu i stanu długu państwowego za poprzedni rok.

5. Zgromadzenie podejmuje ostateczną decyzję po wysłuchaniu sprawozdania Najwyższej Kontroli Państwa.

Artykuł 159

Zasady i tryb przygotowania projektu budżetu, jak też wykonywania budżetu określa ustawa.

Artykuł 160

1. W ciągu roku finansowego Zgromadzenie może wprowadzać zmiany do budżetu.

2. Zmian w budżecie dokonuje się zgodnie z trybem przewidzianym dla przygotowania i zatwierdzenia samego budżetu.

3. Wydatki przewidziane w innych ustawach nie mogą ulec zmniejszeniu, dopóki ustawy te obowiązują.

Artykuł 161

1. Centralnym Bankiem państwa jest Bank Albanii. Przysługuje mu wyłączne prawo emisji i wprowadzania do obrotu albańskich środków pieniężnych, realizowania niezależnej polityki pieniężnej oraz przechowywania i zarządzania rezerwami walutowymi Republiki Albanii.

2. Bank Albanii kierowany jest przez Radę, której przewodniczy Gubernator. Gubernator wybierany jest przez Zgromadzenie na wniosek Prezydenta Republiki na 7 lat, z prawem do ponownego wyboru.

Część czternasta

NAJWYŻSZA KONTROLA PAŃSTWA

Artykuł 162

1. Najwyższa Kontrola Państwa jest najwyższą instytucją kontroli gospodarczej i finansowej. Podlega ona jedynie Konstytucji i ustawom.

2. Przewodniczący Najwyższej Kontroli Państwa jest powoływany i odwoływany przez Zgromadzenie na wniosek Prezydenta Republiki. Pozostaje on na stanowisku przez 7 lat z prawem do ponownego wyboru.

Artykuł 163

Najwyższa Kontrola Państwa kontroluje:

- a) działalność gospodarczą instytucji państwowych i innych państwowych osób prawnych;
- b) wykorzystanie i ochronę funduszy państwowych przez organy władzy centralnej i samorządu terytorialnego;
- c) działalność gospodarczą osób prawnych, w których państwo posiada więcej niż połowę udziałów lub akcji, lub których pożyczki, kredyty i zobowiązania są zagwarantowane przez państwo.

Artykuł 164

1. Najwyższa Kontrola Państwa przedkłada Zgromadzeniu:

- a) sprawozdanie o wykonaniu budżetu państwa;
- b) opinię o sprawozdaniu Rady Ministrów o wydatkach za poprzedni rok finansowy przed rozpatrzeniem go przez Zgromadzenie;
- c) informację o rezultatach kontroli za każdym razem, gdy Zgromadzenie zwróci się o to.

2. Najwyższa Kontrola Państwa przedstawia Zgromadzeniu roczne sprawozdanie ze swojej działalności.

Artykuł 165

1. Przewodniczący Najwyższej Kontroli Państwa może zostać zaproszony do wzięcia udziału i zabierania głosu na posiedzeniach Rady Ministrów, kiedy omawiane są kwestie związane z jego funkcjami.

2. Przewodniczącemu Najwyższej Kontroli Państwa przysługuje immunitet sędziego Sądu Najwyższego.

Część piętnasta

SIŁY ZBROJNE

Artykuł 166

1. Obywatele albańscy mają obowiązek uczestniczenia w obronie Republiki Albanii, w sposób przewidziany ustawą.

2. Obywatel, któremu sumienie zabrania służby z bronią w siłach zbrojnych, ma obowiązek wypełnienia służby zastępczej, w sposób przewidziany ustawą.

Artykuł 167

1. Żołnierze służby czynnej nie mogą być wybierani lub powoływani na stanowiska państwowe, ani też być członkami partii lub uczestniczyć w działalności politycznej.

2. Członkom sił zbrojnych oraz osobom pełniącym służbę zastępczą przysługują wszystkie prawa i wolności konstytucyjne, z wyjątkiem przypadków gdy ustawa przewiduje inaczej.

Artykuł 168

1. Siły Zbrojne Republiki Albanii składają się z sił lądowych, morskich i powietrznych.

2. Prezydent Republiki jest Naczelnym Dowódcą Sił Zbrojnych.

3. Rada Bezpieczeństwa Narodowego jest organem doradczym Prezydenta Republiki.

Artykuł 169

1. Prezydent Republiki w czasie pokoju sprawuje kierownictwo nad Siłami Zbrojnymi za pośrednictwem Prezesa Rady Ministrów i ministra obrony.

2. Prezydent Republiki w czasie wojny powołuje i odwołuje Dowódcę Sił Zbrojnych na wniosek Prezesa Rady Ministrów.

3. Prezydent Republiki na wniosek Prezesa Rady Ministrów powołuje i odwołuje Szefa Sztabu Generalnego, jak też, na wniosek ministra obrony, powołuje i odwołuje dowódców sił lądowych, morskich i powietrznych.

4. Kompetencje Prezydenta Republiki jako Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i kompetencje Dowódcy Sił Zbrojnych oraz ich podległość organom konstytucyjnym, określa ustawa.

BIBLIOTEKA
SEJMOWA

ŚRODKI NADZWYCZAJNE

Artykuł 170

1. Środki nadzwyczajne mogą zostać przedsięwzięte z powodu stanu wojennego, stanu wyjątkowego lub stanu klęski żywiołowej i trwają tak długo, jak utrzymują się te stany.

2. Zasady działania organów publicznych i zakres ograniczenia praw i wolności jednostki w całym okresie trwania stanu, który wymaga przedsięwzięcia środków nadzwyczajnych, określa ustawa.

3. Ustawa musi określać zasady, dziedziny i sposób wyrównania strat będących rezultatem ograniczenia praw i wolności w okresie, w którym przedsięwzięte zostały środki nadzwyczajne.

4. Działania podjęte na skutek środków nadzwyczajnych, muszą być proporcjonalne do stopnia zagrożenia i muszą zmierzać do jak najszybszego przywrócenia warunków normalnego funkcjonowania państwa.

5. Podczas stanów wymagających przedsięwzięcia środków nadzwyczajnych nie może ulec zmianie żaden z następujących aktów: Konstytucja, ustawy wyborcze do Zgromadzenia i organów samorządu terytorialnego, jak i ustawa o środkach nadzwyczajnych.

6. W okresie stosowania środków nadzwyczajnych nie mogą być przeprowadzane wybory do samorządu terytorialnego, nie może się odbywać referendum, jak też nie może zostać wybrany nowy Prezydent Republiki. Wybory do samorządu terytorialnego mogą się odbywać tylko tam, gdzie nie zostały wprowadzone środki nadzwyczajne.

Artykuł 171

1. W razie zbrojnej napaści na Republikę Albanii Prezydent Republiki na wniosek Rady Ministrów ogłasza stan wojenny.

2. W razie zewnętrznego zagrożenia lub gdy obowiązek wspólnej obrony wynika z umów międzynarodowych, Zgromadzenie, na wniosek Prezydenta Republiki, ogłasza stan wojenny oraz zarządza powszechną lub częściową mobilizację i demobilizację.

Artykuł 172

1. W przypadku, o którym mowa w art. 171 ust. 1, Prezydent Republiki przedstawia Zgromadzeniu dekret o wprowadzeniu stanu wojennego w ciągu 48 godzin od jego podpisania, wyszczególniając prawa, które ulegają ograniczeniu.

2. Zgromadzenie przyjmuje dekret Prezydenta do rozpatrzenia natychmiast i uchwała go głosami większości wszystkich członków.

Artykuł 173

1. W razie zagrożenia porządku konstytucyjnego i bezpieczeństwa publicznego, Zgromadzenie, na wniosek Rady Ministrów, może podjąć decyzję o stanie wyjątkowym na części lub na całym terytorium państwa, który trwa tak długo, dopóki istnieje zagrożenie, ale nie dłużej niż 60 dni.

2. Z chwilą wprowadzenia stanu wyjątkowego interwencja sił zbrojnych następuje na podstawie uchwały Zgromadzenia i jedynie wtedy, gdy siły policyjne nie są w stanie przywrócić porządku.

3. Przedłużanie czasu trwania stanu wyjątkowego może się odbywać jedynie za zgodą Zgromadzenia co 30 dni, na okres nie dłuższy niż 90 dni.

Artykuł 174

1. Dla zapobieżenia lub uniknięcia skutków klęsk żywiołowych lub wypadków technicznych, Rada Ministrów może podjąć decyzję, na okres nie dłuższy niż 30 dni, o stanie klęski żywiołowej na części lub na całym terytorium państwa.

2. Przedłużenie stanu klęski żywiołowej może nastąpić jedynie za zgodą Zgromadzenia.

Artykuł 175

1. Podczas stanu wojennego lub stanu wyjątkowego nie mogą ulec ograniczeniu prawa i wolności przewidziane w artykułach: 15, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 29, 30, 31, 32, 34, 39 ust. 1, 41 ust. 1, 2, 3 i 5, 42, 43, 48, 54, 55.

2. Podczas stanu klęski żywiołowej mogą ulec ograniczeniu prawa i wolności przewidziane w artykułach: 37, 38, 41 ust. 4, 49, 51.

3. Akty ogłoszenia stanu wojennego, stanu wyjątkowego lub stanu klęski żywiołowej muszą określać prawa i wolności, które ulegają ograniczeniu zgodnie z ust. 1 i 2.

Artykuł 176

Jeżeli w okresie trwania wojny Zgromadzenie nie może się zebrać, Prezydent Republiki, na wniosek Rady Ministrów, ma prawo podejmowania aktów prawnych z mocą ustawy, które są zatwierdzane przez Zgromadzenie na jego pierwszym posiedzeniu.

BIBLIOTEKA
SEJMOWA

Część siedemnasta

ZMIANA KONSTYTUCJI

Artykuł 177

1. Inicjatywa zmiany Konstytucji może być podjęta przez nie mniej niż jedną piątą członków Zgromadzenia.

2. Żadna zmiana Konstytucji nie może zostać podjęta w czasie stosowania środków nadzwyczajnych.

3. Projekt zmiany jest uchwalany przez co najmniej dwie trzecie wszystkich członków Zgromadzenia.

4. Zgromadzenie może, większością dwóch trzecich głosów wszystkich jego członków, podjąć uchwałę, że projekty poprawek konstytucyjnych będą poddane referendum. Projekt ustawy o zmianie Konstytucji wchodzi w życie po ratyfikowaniu w referendum, które odbywa się nie później niż 60 dni od jego uchwalenia przez Zgromadzenie.

5. Uchwalona poprawka konstytucyjna zostaje poddana referendum, jeżeli zażąda tego jedna piąta wszystkich członków Zgromadzenia.

6. Prezydent Republiki nie ma prawa zwrócenia do ponownego rozpatrzenia ustawy o zmianie Konstytucji uchwalonej przez Zgromadzenie.

7. Ustawa przyjęta w referendum jest ogłaszana przez Prezydenta Republiki i wchodzi w życie z datą przewidzianą w tej ustawie.

8. Zmiany Konstytucji w tej samej sprawie nie można dokonać przed upływem roku od dnia odrzucenia projektu ustawy w Zgromadzeniu i przed upływem 3 lat od dnia odrzucenia jej w referendum.

Część osiemnasta

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

Artykuł 178

1. Ustawy i inne akty normatywne uchwalone przed datą wejścia w życie niniejszej Konstytucji będą stosowane dopóty, dopóki nie zostaną uchylone.

2. Rada Ministrów przedstawia Zgromadzeniu projekty ustaw niezbędne dla wprowadzenia w życie niniejszej Konstytucji.

Artykuł 179

1. Kadencja organów konstytucyjnych, które istniały w dniu wejścia w życie niniejszej Konstytucji upływa w terminach przewidzianych w ustawie nr 7491, z dnia 29 kwietnia 1991 „O podstawowych uregulowaniach konstytucyjnych”, z odpowiednimi zmianami i uzupełnieniami.

2. Członkowie Sądu Kasacyjnego kontynuują swoją działalność jako członkowie Sądu Najwyższego, zgodnie z wcześniejszym mandatem.

3. Członkowie Najwyższej Rady Sądownictwa wybrani spośród prokuratorów zostają zastąpieni członkami wybranymi przez ogólne zgromadzenie sędziów.

4. Organy samorządu terytorialnego kontynuują swoją działalność do upływu ich kadencji.

Artykuł 180

1. Umowy międzynarodowe ratyfikowane przez Republikę Albanii przed uchwaleniem niniejszej Konstytucji uważa się za ratyfikowane według niniejszej Konstytucji.

2. Rada Ministrów przedstawia Sądowi Konstytucyjnemu umowy międzynarodowe zawierające postanowienia niezgodne z tą Konstytucją.

Artykuł 181

1. Zgromadzenie, w ciągu od dwóch do trzech lat od wejścia w życie niniejszej Konstytucji, uchwali ustawy dotyczące regulacji prawnej spraw związanych z dokonanymi wywłaszczeniami i konfiskatami przed przyjęciem niniejszej Konstytucji, kierując się kryteriami art. 41.

2. Ustawy i inne akty normatywne przyjęte przed datą wejścia w życie niniejszej Konstytucji, a dotyczące wywłaszczeń i konfiskat, są nadal wykonywane, o ile nie są z nią sprzeczne.

Artykuł 182

Ustawa nr 7491 z dnia 29.04.1991 r. „O podstawowych uregulowaniach konstytucyjnych”, jak też inne ustawy konstytucyjne tracą moc z dniem wejścia w życie niniejszej Konstytucji.

Artykuł 183

Niniejsza Konstytucja wchodzi w życie w dniu ogłoszenia przez Prezydenta Republiki.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Konstytucja Republiki Albanii	29
Część pierwsza. Zasady ogólne (art. 1–14)	30
Część druga. Podstawowe prawa i wolności człowieka	34
Rozdział I. Zasady ogólne (art. 15–20)	34
Rozdział II. Wolności i prawa osobiste (art. 21–44)	36
Rozdział III. Wolności i prawa polityczne (art. 45–48)	42
Rozdział IV. Wolności i prawa ekonomiczne, społeczne i kulturalne (art. 49–58)	43
Rozdział V. Cele społeczne (art. 59)	45
Rozdział VI. Adwokat Ludu (art. 60–63)	46
Część trzecia. Zgromadzenie	48
Rozdział I. Wybory i kadencja (art. 64–67)	48
Rozdział II. Deputowani (art. 68–73)	49
Rozdział III. Organizacja i funkcjonowanie (art. 74–80)	51
Rozdział IV. Tryb ustawodawczy (art. 81–85)	53
Część czwarta. Prezydent Republiki (art. 86–94)	55
Część piąta. Rada Ministrów (art. 95–107)	59
Część szósta. Samorząd terytorialny (art. 108–115)	63
Część siódma. Akty normatywne i umowy międzynarodowe	66
Rozdział I. Akty normatywne (art. 116–120)	66
Rozdział II. Umowy międzynarodowe (art. 121–123)	67
Część ósma. Sąd Konstytucyjny (art. 124–134)	69
Część dziewiąta. Sądy (art. 135–147)	73
Część dziesiąta. Prokuratura (art. 148–149)	77
Część jedenasta. Referendum (art. 150–152)	78
Część dwunasta. Centralna Komisja Wyborcza (art. 153–154)	79
Część trzynasta. Finanse publiczne (art. 155–161)	80
Część czternasta. Najwyższa Kontrola Państwa (art. 162–165)	82
Część piętnasta. Siły zbrojne (art. 166–169)	83
Część szesnasta. Środki nadzwyczajne (art. 170–176)	85
Część siedemnasta. Zmiana konstytucji (art. 177)	88
Część osiemnasta. Postanowienia przejściowe i końcowe (art. 178–183)	89

BIBLIOTEKA SEJMOWA

Opracowanie techniczne, druk i oprawa: Wydawnictwo Sejmowe
Arkuszy wydawniczych 4,0 Arkuszy drukarskich 5,75
Wydanie pierwsze
Warszawa, lipiec 2001